

Vuk'uzenzele

Produced by Government Communications (GCIS)

English/Xitsonga

| Mudyaxihi 2018 Nkandziyiso 2

Bridge brings relief for KZN learners

■ KZN MEC for Transport, Community Safety and Liaison Mxolisi Kaunda with local learners who now arrive on time for school.

GOVERNMENT is ensuring that children don't have to cross dangerous rivers to get to school.

Nomfundo Mcetywa

Facing crocodiles and possibly drowning while crossing UThukela Riv-

er to get to school is no longer a reality for learners in KwaDukuza and KwaMaphumulo. This after the KwaZulu-Natal Department of Transport built two bridges

which cross the UThukela River. The Nyakana UThukela River Bridge, which cost R89.5 million to build serves the Mankenganeni community which is locat-

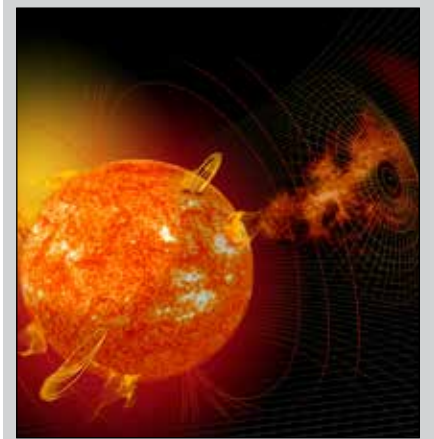
ed on the northern side of the river. The bridge links the Umhlabeni and KwaDukuza local municipalities

● **Cont. page 2**

New App to bring faster service delivery

Page 4

Space weather service to benefit Africa

Page 9

ALSO AVAILABLE ON:

@VukuzenzeleNews

f Vuk'uzenzele

Websites: www.gcis.gov.za

www.vukuzenzele.gov.za

E-mail: vukuzenzele@gcis.gov.za

Tel: (+27) 12 473 0353

Free Copy

“Education is the most powerful weapon which you can use to change the world.”

Nelson Mandela

Afrika-Dzonga ri na ntirho wa ku dyondzisa vantshwa

MFUMO WU LE KU hetisiseni ka xitshembiso xa wona xo vona leswaku ku na dyondzo ya le henhla ya mahala eka swichudeni leswi lulameleke.

More Matshediso

Holobye wa Dyondzo ya le He-nhla na Vuleteri Naledi Pandor u vula leswaku Afrika-Dzonga yi ta swi kota ku nyika tibasari eka vana va mindyangu ya lava nga swela na ntlawa wa vaakitiko lava holaka mali leyitsongo lava ngenaka etiyunivhesiti na le ka tikhohi ta Dyondzo na Vuleteri bya Xithekiniki na Mitirho ya Mavoko (TVET) hi 2018.

Holobye Pandor u vule leswaku i ntirho wa tiko ku seketela mindyangu ya swisiwana na ya lava nga sirhelelangiki swinene.

A a vulavula hi nkarhi wa nhlengletano yo nyika vuxokoxoko eka vateki va mahungu laha a vekeke erivaleni endlelo ro nyika dyondzo ya le henhla

ya mahala eAfrika-Dzonga.

Holobye Pandor u tiyisise leswaku mfumo wu vekise R7, 166 wa mabiliyoni to tatisela ku hakela tibasari ta vana va mindyangu ya swisiwana na ntlawa wa vaakitiko lava holaka mali leyitsongo lava ngenaka etiyunivhesiti na le ka tikhohi ta Dyondzo na Vuleteri bya Xithekiniki na Mitirho ya Mavoko (TVET) lembe leri.

Holobye Pandor u tiyisise leswaku R4, 581 wa mabiliyoni yi vekiwe tlhelo eka swichudeni swa le yunivhesiti leswi lulameleke, naswona R2, 585 wa mabiliyoni i ya swichudeni swa tikhohi ta TVET.

Hi 2017 mfumo wu tivisile leswaku dyondzo ya le henhla yi ta va mahala eka swichudeni leswi nga swela na leswi humaka eka mindyangu leyi holaka muholo wa lembe hinkwawo loko

wu hlenganile wu fikaka eka R350 000.

Swichudeni swi seketeriwa hi ku tirhisa xikimi xa basari lexi ndlandlamuxiweke lexi sivaka xikimi xa khale xa mali yo lombano va basariyana lexi a xi nyikiwa hi Xikimi xo Pfuneta Swichudeni hi swa Timali xa Rixaka (NSFAS).

“Maavelo ya masungulo eka NSFAS yo seketela swichudeni swa mindyangu ya swisiwana na ntlawa wa vaakitiko lava holaka mali leyitsongo lava ngenaka etiyunivhesiti na le tikhohi ta TVET ma ta tlakuka ku suka eka R9, 849 wa mabiliyoni hi 2017/18 ku ya eka R35, 321 wa mabiliyoni hi 2020/21”.

“Leswi swi vula xilaveko xa nhluvukiso wa matirhelo lamanene na tisisiteme leti antswiweke eka NSFAS. Hikokwalaho hi avele R105 wa mabiliyoni eka Rimba ra Matirhiselo ya Mali ra Themexikarhi ku pfuneta NSFAS ku tlakusa no tiyisise vuswikoti bya matirhiselo bya yona,” ku vula Holobye

Swichudeni leswi lulameleke eka malembe hinkwawo yo

Xandla xa Holobye wa Dyondzo ya le Henhla na Vuleteri, Buti Manamela ni Holobye Naledi Pandor na Mutshamaxitulu wa NSFAS, Sizwe Nxasana.

dyondza leswi titsariseleke tiphurogireme ta switifikheti (mitirho ya mavoko) na Xiviko xa 191 xa rixaka eka khohi ya TVET ya mani na mani yin'wana na yin'wana swi ta kuma basari ku hakela mali yo dyondza na switirhisiwa swa dyondza.

Ku tlakuka eka mali ya mpfuneto hi 2018/19 ku ta vona leswaku 458 875 wa swichudeni swi kuma tibasari.

Kwalomu ka 50 480 wa swichudeni swa tikhohi ta

TVET leswi fikelelaka swilaveko swa mpfuneto wa swa vutleketli, vutshamo na swakudya swi ta tlhela swi seketeriwa, kasi 82 600 ya swona swi ta lulamela mali ya mpfuneto wa swa vutleketli.

Holobye u vule leswaku maavelo ya mpfuneto hi swa timali lamantshwa ma languteriwa ku seketela kwalomu ka 83 200 wa swivandla swa 208 000 (40%) leswi nga kona swa lava nga ta ngenaka etiyunivhesiti ro sungula hi 2018. **U**

Ndzawulo ya Timhaka ta Xikaya yi lwa na nyimpi ya tilayini

MAAFRIKA-DZONGA ku nga ri khale ma ta tiphina hi vukorhokeri bya xihatla no va byi tirha hi ku hetiseka swinene eka tihofisi ta Ndzawulo ya Timhaka ta Xikaya.

More Matshediso

Ndzawulo ya swa Timhaka ta Xikaya yi le ku endleni ka ndlela ya matirhelo yo vona leswaku vaakitiko a va teki nkarhi wo leha eka tilayini to leha.

Hi ku ya hi Holobye wa Ndzawulo ya Timhaka ta Xikaya Malusi Gigaba, tilayini to leha a ti vangiwa hi nhlayo ya le henhla ya vanhu lava lavaka ku pfuniwa, ku pfumaleka ka ndhawu yo tihlanganisa na vanhu lava lavaka ku pfuniwa yo ringanela, swiphiko swa vurhangeri na ku pfariwa ka tihofisi tin'wana hi Mugqivela.

Ku ololoxa xiphiko lexi, Ndzawulo yi le ku xopaxopeni ka matshamelo ya swa mbangu swa yona ku boha leswaku hi tih tindhawu leti lavaka leswaku ti antswisa vukorhokeri bya tona.

“Hi ta endla ndzavisiso wo kuma ku eneriseka ka vanhu lava lavaka ku pfuniwa, hi vona leswaku senthara yo tihlanganisa na vanhu lava lavaka ku pfuniwa yi tirha hi ku hetiseka, hi kuma swintshuxo swa vanhu lava lava-

ka ku pfuniwa lava fikaka swi nga languteriwanga na ndhawu yo tihlanganisa na vanhu lavaka ku pfuniwa, no kambisisa ku koteka ka sisiteme yo tirha hi ku cincana leyintshwa, ku ololoxa sisiteme leyi tshamelaka ku nga tirhi kahle, ku tlakusiwa ka tendzo to kala ti nga tivisiwanga ta vafambisinkulu eka tihofisi ta hina, ku antswisa mafambiselo ya ntirho no tiyisise vuhlanganisi na vanhu lava lavaka ku pfuniwa,” ku tiyisise Holobye.

Maendlelo ya matirhelo lawa ma ta tirhisiwa tanihi ku ngenenelela ka nkarhi wo koma, wa le xikarhi na nkarhi wo leha.

Holobye u hlumusele leswaku mitlhontlho leyi yi nge herisiwi hi ku ngenenelela ko lulamisa hi xitshuketa, naswona u kombela vaakitiko ku va va lehisa timbilu loko ndzawulo yi ri karhi yi swi tirhisa.

“Hi tiyimisele ku endla hilaha hi kotaka hakona ku hlula eka nyimpi yo lwisana na tilayini to leha hambiloko ku ri na swiphiko leswi sivelaka ku teka swiboho na mitlhontlho yokarhi,” ku vula

Holobye wa Timhaka ta Xikaya Malusi Gigaba u ri ndzawulo ya yena yi ta simeka kungu ro hunguta tilayini to leha.

Holobye Gigaba.

Loko ku nga se tivisiwa maku-ngu ya matirhelo, ndzawulo yi te na xiviko xa makambelelo ku vona hilaha yi nga lawulaka kahle ku leha ka tilayini hakona no antswisa vukorhokeri bya yona.

Xiviko xi boxe tisisiteme leti tshamelaka ku nga tirhi kahle, endlelo ra mafambelo ya ntirho leri nga tirheki hi ku hetiseka na maqhinga ya vuhlanganisi lama nga katsanangiki leswi endlaka leswaku vanhu lava lavaka ku pfuniwa va nga eneriseki na tilayini to leha.

Hi ku ya hi Holobye, leswi swi landzelaka swi nyanyisa xiphiko:

- Mafambiselo ya xiyimo xa le hansi ya tihofisi tin'wana
- Matirhiselo ya vatriri yo kala ma nga hetisekanga
- Ku pfumaleka ka sisiteme yo thola
- Mafambiselo ya tilayini lawa ma nga hetisekangiki
- Matirhiselo ya tisisiteme to tirha hi mavoko na ya xielekithironiki yo hunguta ku ngenenelela ka munhu hi nkarhi wun'we
- Ku hangalasiwa ka tihofisi hi ndlela yo kala yi nga ringani hi

- ku ya hi muxaka wa vanhu
- Vuxokoxoko byo kala byi nga ri ntiyiso bya ku herisiwa ka mapasi ya khale
- Ku pfumaleka ka swikoweto leswi kombaka tihofisi ta ndzawulo.

Ku na tihofisi ta Ndzawulo ya Timhaka ta Xikaya ta 184 ntsena leti nga eka sisiteme yo kandziyisa tintiho thwi na swi-tichi swo tirhela swa 411 etikweni hinkwaro.

I tihofisi ta 184 ntsena leti tirhanaka na swikombelo no tekiwa ka mapasi ya swikhadana, tipasipoti.

Ndzawulo yi le ku antswiseni ka tiyuniti leti yisiwaka eka vanhu ta 78, naswona ya tshemba leswaku ti ta tirhisiwa etikweni hinkwaro eka hafu ya vumbirhi ya 2018. **U**

XANA AWUSWITIVA?

Ku sukela ku tekiwa mapasi ya swikhadana hi 2013, tihofisi ta Ndzawulo ya Timhaka ta Xikaya yi nyike ku tlula kaye wa timiliyoni ta swikhadana.